

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

Sectio III. De interpretatione, extensione & abrogatione Constitutionum
sen statutorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

tis alienentur (cū statuta, quæ liber-
tati Ecclesiasticæ præjudicant, nulla sint,
juxta sæpius allata jura) nisi cum licentia,
& permissione Summi Pontificis ea con-
dita fuissent, aut ab illo approbata, cū
non tantū derogare possit Pontifex
Clericorum privilegiis, sed licentiam
etiam dare possit personis talibus Eccle-
siasticis, ut juri suo, quod sibi de natura
competit ad acquirendum & retinen-
dum, ob bonum publicum cedere pos-
sint: & quamvis ex recepta in pluribus lo-
cis præpateat, nullitatem hanc alicubi
non agnosci, non debet tamen de valo-
re talium statutorum ex praxi colligi ali-
quid, sed ex jure Canonico, cū Regu-
la nostrarum actionum non sint facta
hominum, sed jura competentia.

§. III.

*De aliis Constitutionibus reproba-
tis à jure Canonico.*

I. Statutum alicujus Communitatis
vel Collegii, quod vergit in ali-
quorum commodum & in aliorum da-
mnum, sive per quod aliqui magis, quàm
alii ejusdem Collegii & æquale jus ha-
bentes gravantur, injustum est & invali-
dum. *c. cū omnes b. h. t.* Cū enim lex
sive Constitutio commune sit præcep-
tum, ad cujus normam communiter om-
nes ejusdem communitatis vivere de-
bent, & ferri debeat ob publicum bo-
num, & communem utilitatem totius
Collegii, consequenter nulla est, & invali-
da talis Constitutio, si privatum tantū
commodum singulorum attendat, & si-
ne ulla rationabili causa inæqualitatem
inducat, inter ejusdem Communitatis
partes; ac optimè taliter constituenti di-

cat; *patere legem, quam tu ipse tulisti.*

II. Non valet statutum, quod cedit
in diminutionem cultūs Divini. *ex parte
12. h. t.* (ut imminuatur v. g. numerus
præbendarum in Ecclesia aliqua Colle-
giata contra antiqua statuta, aut consue-
tudinem, vel fundationem certum nu-
merum præscribentem, quò pingui-
ores obveniant præbendæ paucioribus
Canonis) cū Divinus cultus augeri
potius quàm imminui debeat, & statu-
tum tale videatur ex radice avaritiæ, &
proprii commodi potius provenire, quàm
ex legitima causa, cū reditus in tali Ec-
clesia consueto Canoniorum v. g. nu-
mero competentes, nihil fuerint immi-
nuti.

III. Non valent statuta Clericorum
ab inferioribus Pontifice facta contra jus
Canonicum *c. quod super bis de majori.
& obed.* Quamvis enim Laicis concessa
sit hæc potestas, ut possint etiam contra
leges Cæsaræas statuta facere, hæc tamen
potestas contra jus Canonicum statuta
faciendi non legitur concessa Clericis
Pontifice inferioribus.

S E C T I O III.

*De interpretatione, exten-
sione & abrogatione Constitutio-
num seu statutorum.*

§. I.

*De interpretatione legis vel
statuti.*

Certitas Regulas observandas esse in
legum aut statutorum interpreta-
tione, docent communiter omnes: Et i-
quidem non tam verba, quàm mens &
inten-

C

intentio legislatoris (quæ potissimum ex ratione motiva, propter quam lex fertur, colligi potest) observanda sunt in legis interpretatione *c. in his 15. de V. S. reg. ult. in 6.* cum intentio rectè dicatur anima legis. 2. Interpretanda sunt verba legis juxta communem, & usitatam, æ propriam significationem, à qua recedendum non est, nisi ratio vel necessitas cogat, ad evitandum v. g. absurdum, antiquorum jurium correctionem, aut receptæ consuetudinis praxin &c. quarum correctiones odiosæ sunt, & ad verba nonnunquam improprandi cogunt. 3. Quæ generatim & indefinitè loquitur lex, generaliter etiam & universaliter intelligenda est, ut locum habeat in omnibus, quæ sub tali genere in propria verborum significatione continentur. (*ubi enim lex non distinguit, neque nos distinguere debemus*) nisi per legem priorē aut posteriorē in specie loquentem generalitas illa limitetur, aut casus aliquis in ea excipiatur. 4. Ita intelligenda sunt verba legis, ut lex non reddatur inutilis & otiosa, sed ut aliquid operetur & effectum aliquem habeat juxta *Gloss.* communiter receptam *in c. 2. §. fin. V. aliter facta de usu. in 6.* 5. In dubio explicari verba statuti debent, ut quantum fieri potest, salva eorum proprietate, à communi jure non recedatur (juxta *Gloss.* communiter receptam *in c. cum dilectus. 8. V. juri communi de consuet.*) & non sit explicatio illa contra stylum Curia Principalis in foro illo observandæ, aut contra consuetudinem communiter receptam *c. ex literis. 11. h. 1.* & hæc etiam clausulæ in statutis talibus & legibus sibi intelligi debent, quæ secun-

dum Jus commune, & stylum Curia, aut loci consuetudinem apponi solent *c. cum M. 9. h. 1.*

§. II.

De extensione legis.

Extensio legis duplex est, comprehensiva alia, sive inclusiva, quæ tamen minus propriè legis extensio dicitur, & aliud non est, quàm quod per eam dispositio, sive decisio legis transferatur ad alium casum aut Personam, non quidem sub verbis expressis legis clarè significatam, comprehensam tamen in mente legislatoris, ad quam in decisione legis præcipuè attendi debet: alia legis extensio, quæ propriè dicta est, dicitur extensiva, quando scilicet dispositio legis ad alium casum aut Personam, nec sub verbis legis, nec in mente legislatoris comprehensam, propter paritatem rationis extenditur, non quidem contra mentem legislatoris, sed præter aut ultra illam.

Illæ, comprehensiva scilicet extensio locum habet ob identitatem rationis, non tantùm in materia favorabili, sed etiam odiosa pœnali, exorbitante & juris correctoria (rarius tamen, & non nisi urgente necessitate, ne absurdum admittatur) tam intra, quàm extra judicium; quia meritò præsumi potest, legislatorem expressisse quidem aliquem casum E. G. alios tamen similes casus, in quibus omnino eadem ratio pugnat, & absque iniquitate & absurdo aliud dici non potest, pari modo decidendos in animo habuisse. Hæc verò meritò extensiva propriè dicta extensio, extra judicium & in foro conscientia locum non habet (*neque enim*

enim *lex obligare potest in conscientia ad id, quod non praecepit*) nisi sit merè favorabilis materia (cum favores sint ampliandi juxta *regulam 15. in 6.*) aut agatur tantum de facultate agendi aliquid, vel de exceptione à legis obligatione, ubi propter paritatem rationis, praesertim si ea in lege exprella sit, extensio etiam proprie dicta fieri potest (argu. *c. inter cetera. 4. de rescript.*) nisi in speciali casu contrarium statutum esset.

§. III.

An Lex sive Constitutio extendatur ad praeterita?

Lex sive Constitutio, quae novum jus condit, sive de novo aliquid statuit ac disponit, ad praeterita, sive ea, quae jam facta sunt, non extenditur, sed futuris tantum negotiis formam modumque praescribit (*c. 7. & ult. h. t. ne detrimentum scil. ut ait Pontifex, ante prohibitionem ignorantes incurrant*) nisi in lege nominatim expressum sit, ut ad praeterita etiam extendatur, ut si nullam quidem faciat de praeteritis mentionem, sit tamen lex antiqui juris declarativa tantum, vel actus jam facti rescissiva tantum &c. In his enim casibus etiam ad praeterita extenditur, cum absoluta è penes legislatorem legitimum sit, ex justa causa non tantum taliter statuendi potestas, sed sit etiam potestas antiquum jus declarandi (*c. cum in. 5. de usu, juncta Glos. verb. post*) & actum merè quidem jure validum, contra tamen Canones prohibentes factum irritandi & rescindendi, praesertim ubi eadem ratio rescissionem praetoriorum contra jura prohibentia facto-

rum urget, quae urget nullitatem futurorum, quin etiam, quamvis lex juris novi constitutiva ad praeterita non extendatur, si absolute nec futurorum nec praetitorum memor loquatur, & de ipso facto aut forma faciendi decernat, *c. ult. h. t.* si tamen disponat de executione aut ulteriore processu negotii cepti, tunc extenditur etiam ad praeterita nondum executioni mandata, modò eadem omnino vel major ita statuendi ratio reperiatur in praetito arg. *clero. un. 4. de testa. juncta Glos. verb. deputatis.*

§. IV.

An statutum Superioris auctoritate confirmatum possit à statuentibus sine illius consensu tolli & revocari.

Duplex est confirmatio, essentialis alia & necessaria, alia accidentalis: essentialis sive necessaria confirmatio est, quae dat formam seu substantiam legi sive statuto, necessario scil. & essentialiter ad illius valorem requisita, quando inferiores scil. non habent per se ipsos, potestatem statuendi seu ferendi legem, quae vim obligandi habeat, nisi prius à Superiore confirmetur, vel quando Superior tale statutum confirmat cum clausula: *ex certa scientia, vel ex plenitudine potestatis*: aut cum clausulis omni contrario derogatoriis, &c. accidentalis verò confirmatio vocatur, quae non dat formam quidem & substantiam, ac Valorem legi seu statuto, quia inferiores per se ipsos habent vim statuta condendi, quae obligant, petitur tamen à Superiore & admittitur, ut

C 2

ma:

majus robur & auctoritatem statutum tale habeat. Quo supposito ad quæsitum § hujus. 2. quod statutum ab inferiore Magistratu factum, si confirmatione tantum accidentali à Superiore confirmatum sit, ab eodem inferiore Magistratu, qui statutum tale tulit, revocari & tolli possit, absque consensu Superioris desuper habito: non autem si confirmatione essentiali & necessaria à Superiore confirmatum sit; cum enim per hanc essentialem confirmationem totam vim suam, obligandi hinc & nunc habeat, & accipiat à Superiore confirmante, non autem in illo casu confirmationis tantum accidentalis, quo in casu vim omnem suam obligandi statutum tale, non à confirmante Superiore, sed à Magistratu inferiore statutum ferente habet, consequenter per illam confirmationem necessariam, factum est statutum tale, statutum Principis juxta *C. 1. Cod. de Vet. jur. Enacle*: Per accidentalem tamen confirmationem suam naturam non mutavit, sed manet obligans in vim statuti ab inferiore Magistratu facti, ergo cum inferior nihil possit circa tollenda Superiorum statuta, præsertim, si ob bonum publicum principaliter ea lata sint, possit autem eadem auctoritate tollere statutum à se factum, quæ fecit, poterit absque consensu Superioris hoc à se factum statutum tollere, quamvis accidentali confirmatione à Superiore confirmatum sit, non poterit autem tollere absque consensu confirmantis Superioris statutum illud, quod essentiali & necessaria confirmatione à Superiore confirmatum est, si ob bonum publicum tale statutum factum sit. Dico

ob bonum publicum: si enim statutum tale factum esset, & essentialiter confirmatum directè, per se ac principaliter in favorem tantum statuentium, sicuti quisvis favori pro se introducto renuntiare potest, ita possent etiam hi statuentes statutum tale, quamvis essentialiter à Superiore confirmatum, sine alio hujus consensu tollere, & abrogare. *c. cum accessissent, s. h. t.* Quin imò, si per revocationem statuti specialis redeatur ad observationem juris communis pristini, tolli & revocari potest à statuentibus inferioribus tale statutum speciale, quamvis essentialiter & necessariò à Papa confirmatum sit, absque alio expresso consensu Superioris, qui essentialiter confirmavit, cum ex præsumptione prudenti consensu Superioris, qui pro jure communi semper magis præsumitur, in tali casu tacitè saltem interveniat.

§. V.

An & quâ ratione prior Constitutio tollatur per posteriorem?

Resp. 1. Lex seu Constitutio Principis posterior, si sit directè contraria priori constitutioni, tollit eam, & abrogat, quamvis de priore constitutione nullam mentionem faciat, si tamen Princeps prioris constitutionis notitiam habuit, prout supponitur scire juris communis leges, *c. 1. h. t. in 6.* (cum enim habeat potestatem tollendi priorem, consequenter, si novâ condat, quam scit priori directè contrariâ esse, censetur eam tollere & abrogare) nisi prior illa constitutio sit Conciliaris, cui per posteriorem absque expressa illius derogatoria non

non derogatur Arg. c. ex parte. 3 Juncta
Gloss. V. nulla mentio de Capellis, Mo-
nach. (cū tali tantā maturitate factæ
Conciliari dispositioni noluit tam facile
derogare Pontifex) vel certis quibus-
dam clausulis contra derogationem mu-
nita sit; quæ si specificam mentionem
requirat, non tollitur per clausulam ge-
neralem, non obstantibus quibuscunque
in contrarium: sed debet habere clau-
sulam specialem clausulæ priori, expressè
vel æquivalenter derogantem.

Resp. 2. Non tantum per postero-
rem Principis Constitutionem deroga-
tum censetur particularibus statutis,
quaravis lex posterior directè contraria
sit illis, ut constat ex relato c. 1. (quorum
enim nullā notitiam Princeps habet, sicuti

presumitur non habere notitiam eorum,
quæ particularia locorum certorum sunt,
illis non censetur per suam contrariam
constitutionem derogare, nisi expressè
caveatur, saltem per clausulam genera-
lem non obstante quocunque contrario
statuto, &c. ut ait Gloss: in relato c. v.
facti; aut nisi statutum tale particulare
idem disponat & decernat, quod dispo-
nit & decernit jus commune, nihil ei ad-
dendo, vel detrahendo, prout iterum
probat relata glossa, & ex eo desumpta
ratio, quod scilicet cū aliud nihil statuat jus
particulare, quàm jus commune, conse-
quenter qui derogat juri communi, cen-
seatur etiam derogare juri particulari,
idem profus asserenti, quod asserit jus
commune.

T I T V L V S I I I . D E R E S C R I P T I S .

S E C T I O I .

De Rescriptis in genere, eo- rumque divisione & impe- tratione.

§. I.

Quid sit Rescriptum & quomplex?

Rescriptum aliud non est, quàm Re-
sponsum Principis supremi Ecclesia-
stici vel Secularis, supplicanti vel con-
sultenti in scripto datum: quamvis enim
si rescripti nomen latius accipere velis

omnis responsio ad petitionem alterius,
quamvis à privato facta sit, in scripto
obtenta, rescriptum dici possit, quia
tamen in h. t. maximè de rescriptis Pon-
tificiis agit, & leges etiam Civiles in
strictiore acceptione de rescriptis lo-
quuntur, hinc ab illa strictiore, & magis
propria acceptione discedi non debuit;
quæ tamen ipsa acceptio strictissima non
est, cū multi adhuc distinguant inter
privilegium, beneficium, dispensatio-
nem, & rescriptum; quia tamen hæc di-
stinctio magni momenti non est, magis
placet sub rescripti nomine hæc omnis
comprehendere.

C 3

Plu-